

PROF. DR J. TINBERGEN

Den Haag, 5 Mei 1953
Sijzenlaan 41

28
De Heer Ir H. VOS,
Julianaweg 16,
Wassenaar.

Beste Hein,

In overeenstemming met onze afspraak doe ik je hierbij een enkele opmerking toekomen omtrent het tweede gedeelte van je artikel, dat ik intussen aan de redactie van de E.-S.B. zal voorleggen. Het gaat daar om de vraag of in een gesloten volkshuishouding door loonsverhoging de werkloosheid kan worden verminderd. Het in je artikel beschouwde geval heeft m.i. als bijzondere kenmerken, dat er in de aanvangstoestand een onderbezetting bestaat, welke min of meer gelijk over een aantal bedrijven verspreid is, die ongeveer dezelfde productiviteit bezitten en bovendien hun prijzen berekenen naar de gemiddelde kosten, die zij bij die lage bezetting per eenheid product maken. Tevens is aangenomen, dat na de verhoging der lonen de prijzen opnieuw volgens de gemiddelde kosten berekend worden, waardoor ten gevolge van de hogere bezetting inderdaad ook na de loonstijging geen prijsverhoging behoeft op te treden. Een en ander betekent, dat in de aanvangstoestand een stilzwijgende of openlijke afspraak t.a.v. de hoogte der prijzen moet hebben gewerkt. Het zou namelijk in het belang van de individuele ondernemingen zijn geweest om door een geringe prijsverlaging cliënteles van andere bedrijven aan te trekken, waardoor volle bezetting zou kunnen worden verkregen, doch blijkbaar is verondersteld dat deze geest van concurrentie niet aanwezig is. Ik geloof dat deze veronderstelling, die niet noodzakelijk onrealistisch behoeft te zijn, wel essentieel^{is} voor de gehele constructie. Het alternatief, dat mijzelf realistischer lijkt, is dat in de aanvangstoestand de onderbezetting speciaal bestaat bij de kleine bedrijven, die wat productiviteit betreft vrij belangrijk achter staan bij de grote bedrijven. In een dergelijk geval is er geen mogelijkheid om door daden van actieve concurrentie uit de toestand van onderbezetting te geraken en in een

De Heer Ir. H. VOS,
Julianaweg 16,
Wassenaar.

Beste Heer,

In overeenstemming met onze afspraak doe ik u hierbij een enkele opmerking toekomen omtrent het tweede gedeelte van het artikel, dat ik insaamen aan de redactie van de E.-S.B. zal voorleggen. Het gaat daar om de vraag of in een gesloten volkshuishouding door loonsverhoging de werkloosheid kan worden vermindert. Het in het artikel beschouwde geval heeft m.i. als bijzondere kenmerken, dat er in de aanvangstoestand een onderbesteding bestaat, welke min of meer gelijk over een aantal bedrijven verspreid is, die ongeveer dezelfde productiviteit bezitten en bovendien hun prijzen berekenen naar de gemiddelde kosten, die zij bij die lage bestelling per eenheid product maken. Tevens is aangenomen, dat na de verhoging der lonen de prijzen op nieuw volgens de gemiddelde kosten berekend worden, waardoor ten gevolge van de hogere bestelling inderdaad ook na de loonsverhoging geen prijsverhoging behoort op te treden. Een ander bekend, dat in de aanvangstoestand een stilwettende of openlijke afspraak t.z.v. de hoogte der prijzen moet hebben gewerkt. Het zou namelijk in het belang van de individuele ondernemingen zijn geweest om door een geringe prijsverhoging afzichte van andere bedrijven aan te trekken, waardoor volle bestelling zou kunnen worden verkregen, doch dit bleef te verondersteld dat deze geest van concurrentie niet aanwezig is. Ik geloof dat deze veronderstelling, die niet noodzakelijk onrealistisch behoort te zijn, wel een steunpunt voor de gehele constructie. Het alternatief, dat mij zelf realistischer lijkt, is dat in de aanvangstoestand de onderbesteding speciaal bestaat bij de kleine bedrijven, die wat productiviteit betreft vrij belangrijk achter staan bij de grote bedrijven. In een dergelijk geval is er geen mogelijkheid om door دادن van actieve concurrentie uit de toestand van onderbesteding te geraken en in een

dergelijk geval zal ook de uitwerking van een loonsverhoging anders liggen, namelijk in de geest zoals ik dat vroeger voor mijn modellen heb uiteengezet.

Afgezien dus van de vraag, welke der twee benaderingen voor de maatschappij als geheel op het ogenblik realistischer is, lijkt het mij nuttig dat dit verschil uit je artikel duidelijk blijkt, terwijl ik per slot van rekening zou willen opmerken, dat behalve het remedie van het collectiviseren ook het remedie van het scherper concurreren denkbaar zou zijn.

Je begrijpt dat ik met belangstelling je reacties zal afwachten.

Met vriendelijke groeten,

dergelijk geval zal ook de uitwerking van een loonsverhoging
anders liggen, namelijk in de geest zoals ik dat vroeger
voor mijn modellen heb uiteenzet.

Afgezien dus van de vraag, welke der twee benade-
ringen voor de menscheheid als geheel op het ogenblik realis-
tischer is, lijkt het mij nuttig dat dit verschil niet te
erfelijk duidelijk blijft, terwijl ik per slot van rekening
nog willen opmerken, dat behalve het remedie van het col-
lectiviseren ook het remedie van het scherper concurreren
denkbaar zou zijn.

Je begrijpt dat ik met belangstelling je reacties
zal afwachten.

Met vriendelijke groeten,